

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput undevigesimum. De linguæ Anglo-Saxonicæ dialectis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

Mun etiam apud Islandos, ut apud Mæso-Gothos **MUNN**, in constructione cum aliis verbis, futuri temporis adjacentiam indicat, & haud secus ac skal, efficit orationis structuram non ab-similem illi, quam habet Græcorum $\mu\iota\kappa\alpha$: ut, eg skal giora, eg mun giora, faciam, vel facturus sum. Sic autem conjugatur.

Indicativi præsens.

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
* mun.	munum.	mune.	munum.
muntt.	munud.	muner.	mune.
mun.	munu.	mune.	mune.

Eg mun elska, amabo. Eg mun werda elskadur, amatus ero. Ad eg mune elska, amavero. Ad eg mune werda elskadur, amatus fuero.

Nota etiam quod skal, & mun sola nihil signif. apud Island. & quod muntt apud septentrionales Anglos & Scotos gerundivam vim etiam habet, conjunctum cum aliis verbis: ut, I mungo, abeundum est mihi.

Indicativi præsens.

Conjunctivi præsens.

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
maa.	meigum.	meige.	meigum.
maatt.	meigid.	meiger.	meiged.
maa.	meiga.	meige.	meige.

Eg maa elska: Ad eg meige elska.

Islandi etiam circumscribunt tempus futurum per eg aa, debeo, ab ad † eiga, habere: & eg atla, destino, statuo, certum mihi est: ut, Eg aa giora thad, eg atla giora thad, ego faciam, vel facturus sum hoc, certum est mihi hoc facere. Hujus vocis atla manifesta sunt vestigia in sermone Eboracensi: ut, I never etled that, nunquam hoc intendi: I never etled pout, nunquam hoc tibi destinavi.

VI. Denique collatio indeclinabilium ostendit linguas Anglo-Saxonicam & Mæso-Gothicam Islandicæ esse propinquas: ut adverbium huar, hærp. thar, ðær. hiodra, hiberp. thadra, ðiberp. nidre, nyðop. huadan, $\Theta\Lambda\Phi$, vel $\Theta\Lambda\Delta$. idag, idæger. iia, zea, $\Gamma\Lambda\eta$, &c.

Præpositiones: til, til. innan, innan. af, of, $\Lambda\mathfrak{F}$: wum, ymb. ofann, uppan, &c.

Conjunctiones: og, eac. edur, aþop, &c.

Hic gradum sistet Tyro in Anglo-Saxonicis; etenim quæ sequuntur non in usum novitiorum scripta sunt; sed iis destinata, qui in hac lingua mediocrem saltem peritiam sunt consecuti.

CAPUT UNDEVIGESIMUM.

De Linguae Anglo-Saxonicae Dialectis.

I. Hactenus de Anglo-Saxonico sermone, quem in auctoribus, qui in australibus, & occidentalibus nostræ Britanniae partibus floruerunt, habemus purum, suavem & regularem, tractavimus. Jam restat, ut de ejusdem linguae Dialectis, in sequentibus nonnihil commentemur; siquidem varias apud proavos nostros extitisse suæ linguae Dialectos nemini in Saxonice monumentis vel mediocriter versato dubitandi locus esse potest. Hoc ut Philo-Saxonum gratiâ in alterâ editione facerem, G. Nicolsonus vir in Septentrionali literatura & antiquitatibus summus, cum in literis suis ad nos datis, tum in egregio opere suo, cui titulus * *The English Historical Library*, auctor primus fuit; non solum nostri fore instituti ratus, ut de Dano-Saxonica Dialecto singulare caput adjungerem, sed id ad ipsas Institutiones nostras, si non perficiendas, saltem adornandas, desiderari clamat, & ut effectum darem, plurimis verbis contendit.

II. Morem igitur doctissimi viri precibus gerens, ut ut ingravescente ætate, & adversis rebus pene fractus, ad opus me accingo, ingens quidem studio & operâ, et si mole exiguum. Et ne in atrio operis lectorem candidum diutius officiosis verbis, quam par est, detineam; pro tribus linguae Saxonicae epochis totidem Dialectos censeo esse statuendas: Prima est, quam majores nostri locuti sunt à primo suo in Britanniam ingressu ad Danorum usque introitum, per trecentos

* Vide Fr. Junii glossarium Gothicum in **MN-NAIÐEÐANN**. & regulam XIX cap. 8. † VI- de capitis VII regulam 19. * Pagina 110, partis primæ.

& triginta septem annos, quo tempore *Pictis* & *Britannis* se immiscentes, parum simplicitatis, & puritatis linguæ suæ patriæ non potuerunt forsitan non amittere. Sed cum nulla, proh dolor! istius ævi literaria monumenta, neque membranis inscripta, neque lignis saxifve incisa extant quæ scio, præter veri *Cædmonis* fragmentum quod in lib. IV, cap. 24. E. H. *Bedæ* regia versione extat, & forsitan Harmoniam evangeliorum *Cottonianam* poetice, & paraphrastice scriptam; de hoc, quod *Britanno-Saxonicum* dicendum esset, idiomate, nihil plane habemus dicere.

III. Secunda est, quæ in usu erat à *Danorum* in *Britanniam* ingressu ad *Normannorum* adventum, per bis centum septuaginta quatuor annos, præsertim in locis *Angliæ* septentrionalibus, & australibus *Scotiæ*, quibus victores longe ante incubabant *Dani*, quàm sub *Canutis* R. R. universam *Angliam* subjugaverunt; & de hac Dialecto, binis ¹ evangeliorum versionibus insignitâ, quarum alteram interlineatus codex *Rushworthianus*, alteram interlineatus codex *Cottonianus* conservat, in proximo capite cum Deo tractaturi sumus.

IV. Tertia illa est, quam locuti sunt majores nostri à *Normannorum* ingressu ad *Hemrici* ejus nominis secundi tempora. Hanc *Normanno-Dano-Saxonicam*, & versùs hujus periodi finem, *Semi-Saxonicam* vocandam censemus, & de eâ, quoniam ² monumentis literariis ex quibus exempla sumenda sunt, uti fruique nobis contigit, ut pauca etiam tradam, instituti nostri rationem postulare judicamus.

CAPUT VIGESIMUM.

De Dialecto Dano-Saxonica, in soluta oratione.

I. **H**icce, de variis linguæ *Anglo-Saxonice* Dialectis & Dialectorum epochis, prælibatis; de *Dano-Saxonica*, quæ & *Germano-Saxonica*, vel *Theotisco-Saxonica* dici potest, tractandum est. Etenim ut magnam gentium colluviem, quas *Northmannos*, *Ethnicos*, & *Piratas* chronographi, & historici *Saxonici* vocabant, cum *Cimbris* sive *Danis* suis, ad novas in *Anglia* sedes quærendas, secum diversis temporibus duxerunt profectiois Duces: ita *Dano-Saxonica* Dialectus, de qua jam agitur, non ex *Cimbricis* tantum vocibus, sed etiam *Theotiscis* tam nominibus & pronomibus, quàm verbis, cum *Saxonicis* intermixtis constat, ut lector in *Franco-Theotisca* lingua haud omnino hospes in exemplis regularum, quæ sequuntur, facile poterit observare. Porro non exoticas tantum voces, sed exoticum genus scribendi, exoticas phrasas, & præceptorum grammaticalium, quibus purior *Saxonica* gaudebat, contemptum omnimodum & desuetudinem introduxit colluvies illa hominum; adeo ut Dialectum hanc, si voces spectes, barbaram; si scriptionem vocum, magis barbaram; si vero phrasas externas & idiotifimos consideres, & ut grammaticæ, pari feritate, quâ illi omnes *Angliæ*, partes devastavit, ipsa barbarie magis barbaram jure meritoque possis dicere.

II. Primo igitur purioris *Saxonice* nitorem & elegantiam cum externarum vocum barbarie dehonestavit *Dano-Saxonica* Dialectus. Sic in codice *Cottonianâ* legimus *mec*, *mek* & *meh*, pro *me*, *me*, à *Francico* *mich*, *mik*, *mih*, vel *Cimbrico* *mitg*, *i* in *e* mutata: *ðar þe alle ic 3 jello 3if ðu 3 palle 3 3 phohtar to popþenne mec*, hæc tibi omnia dabo, si cadens adoraveris me. *Ne 3f meh pypþe*, non est dignus me. *oþer meh*, super me. *Se þe 4 onþoer 3uh*, meh onþoer, qui recipit vos, me recipit, Matth. x, 41. *Eadig 3f 3e ðe ne byþ onþpþenne in mec*, beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me, Matth. xi, 6. Sic etiam legitur *þec & þeh*, pro *þe*, *te*, à *Cimbrico* *þig*, vel *Franco-Theotisco* *thich*, *thigh*, *thih*: *þende þeh 3fe hidune*, mitte te deorsum, Matth. iv, 6. *englum 3if bebead of þe 3 in hondum 3enimmer þec*, angelis suis mandavit de te, & manibus tollent te, ib. Sic *3uh* pro *eop*, vos, vobis: ut, *þopþeþer 3 3uh*, dimittet & vobis, Matth. vi, 14. & *3ueþ*, *3ueþpe*, *vester*, *vestra*, à *Francico* *jûuuer*, *jûuere*, *Sax.* *eopeþ*: ut, *3uæ lehteþ leht 3ueþ*, sic luceat lux vestra. *þader 3ueþ*, pater vester. *þopþeþer 3 3uh þader 3ueþ heoþenlic 3ynna 3ueþpa*, dimittet & vobis pater vester celestis delicta vestra. ne *þader 3ueþpe þopþeþer 3ynna 3ueþpe*, nec pater vester dimittet peccata vestra, Matth. vi, 14, 15. Sic *3fich*, *3f3g*, *3f3h*, *nos*, pro *Sax.* *3f*. *Francice* *unfich*, *unfih*, *unfihh*, *unfig*: ne *inlæd 3f3h in coþtunge*, ah *3eþp3g 3f3h 3pom 3fele*, ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. *ðrihten hæ 3f3h*, domine salva nos, Matth. ix, 25. *ðu cuome h3eþ æp 33d to pinenne 3f3h*, venisti huc ante tempus torquere nos. *3if ðu popþer 3f3g þend 3f3g*, si ejicis nos, mitte nos. Sic

¹ De his codd. mss. tractat *Tho. Mareſchallus* in observationibus suis in versionem evangeliorum *Anglo-Sax.* p. 491, 492. De *Cottoniano* autem codice consulendus est reverendus vir *Thom. Smithus* de rep. literaria & ecclesiastica præclare meritis, in sua Bibliothecæ *Cottonianæ* historia

& synopsis. ² Qualia sunt nonnullæ *Chartæ* liber *Ormulum* inscriptus. *Ecclesiæ* cathedralis *Roffensis* codex, *Textus Roffensis* dictus. & in biblioth. *Coll. Trin. Cantab.* Rythmi cujusdem poetæ *Semi-Saxonice*. quique etiam extant in bibl. *Bodl. Digb. A. 4.* ³ Vid. R. xiv. ⁴ Vid. R. xiv.